

ВІДГУК

офіційного опонента кандидат сільськогосподарських наук, доцента

Каменевої Наталії Валеріївни

на дисертацію **Салій Олени Василівни**

«Агробіологічна характеристика і технологічна оцінка форм винограду сучасної селекції ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова», подану до спеціалізованої вченої ради К.41.374.01 Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.08 – виноградарство

Основний метод поповнення генетичного різноманіття сортів винограду здійснюється за рахунок генеративної селекції. Селекційна робота за останні два століття дала можливість отримати результати, які в декілька разів перевищують за своїми масштабами природний відбір, що тривав у виноградарстві близько 8 тис. років. Необхідність постійно покращувати промисловий сортимент методом виведення нових, комплексностійких, високоврожайних та високоякісних сортів, добре пристосованих до конкретних кліматичних умов регіону (мікрорайону) виноградарства спонукає роботу наукових установ всього світу.

Сорти повинні мати ряд агробіологічних та технологічних характеристик, які б перевищували еталонні європейські, ці повинні бути високопродуктивні технічні сорти винограду різного напрямку використання та терміну досягання, з високою груповою стійкістю до стресових біотичних та абіотичних факторів, високу здатність до цукронакопичення і ексклюзивні смакові особливості вин, що на сьогодні є досить важливим на світовому ринку. Саме тому актуальність теми дисертації не викликає сумнівів.

Дисертаційну роботу виконано на базі відділу селекції, генетики та ампелографії ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова» у 2009-2015 рр. Робота є складовою частиною науково-технічних програм НААН України «Виноградарство 2006-

2010” згідно завдання 38.02.01 “Вивчення впливу стресових факторів середовища на сорти винограду, виявлення та ідентифікація стійких форм методами класичної, біо- та ДНК-технологій” (№ ДР 0107U005068) і “Виноградарство 2011-2015” згідно завдання 21.00.01. “Дослідити характер генетичного різноманіття ознак та властивостей генотипів винограду різного походження та визначити напрямки адаптаційної мінливості” (№ ДР 0111U003735).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше в українській селекції створені сорти винограду “Одеський жемчуг” та “Ярило” з комплексною стійкістю у поєднанні з ексклюзивними смаковими властивостями; виділені перспективні за рядом господарсько-цінних ознак високоадаптивні форми “Селена” та “Чарівний”, що у подальшому використані у селекційному процесі; визначено ефективність щеплення нових перспективних форм з районованими сортами-підщепами; всебічно оцінено 15 нових селекційних форм винограду технічного напрямку використання селекції ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова».

Результати роботи мають практичне значення та полягає у тому, що сорти “Ярило” та “Одеський жемчуг” передано на державне патентування та внесення до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Форми “Чарівний” та “Селена” використані в якості донорів господарсько-цінних ознак у подальшому селекційному процесі (“Чарівний” х “40-лет Октября 336”, “Селена” х “Мускат Оттонель 2101”); перспективні форми розмножені та передані для подальшого випробування в ґрунтово-кліматичних умовах Запорізької та Закарпатської областей.

Основні результати досліджень представлені у вигляді звітів на засіданнях Вченої ради ННЦ “ІВіВ ім. В. Є. Таїрова”, конференціях: “Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі: II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (Тернопіль, 2015); “Стан і перспективи розробки та впровадження ресурсозберігаючих, енергозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур. IV міжнародна науково-практична конференція (Дніпро, 2019)”.

За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 15 наукових публікацій, з яких 4 у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у наукових виданнях інших держав, 2 тези наукових доповідей.

Дисертаційна робота викладена на 200 сторінках комп'ютерного тексту, вона містить 22 таблиць, 37 рисунків та 17 додатків. Робота складається із анотації, вступу, огляду літератури, результатів досліджень, економічної ефективності, висновків і рекомендацій виробництву та списку використаних літературних джерел (205 найменувань, із них 25 іноземними мовами).

Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням автора. Автор особисто зробив огляд та аналіз літератури за темою досліджень, розробив програму досліджень. Весь комплекс обліків, аналізів та вимірювань згідно до програми досліджень також виконано особисто дисертантом. Теж саме стосується й математичної обробки та узагальнення результатів досліджень

У розділі "Вступ" обґрунтовано актуальність досліджень, сформульовано мету та завдання досліджень, а також наведено оцінку наукової новизни та актуальності отриманих результатів.

В Розділі 1 (огляд літератури) автор аналізує сучасний стан виноградарства в Україні та світі, а також робить екскурс в історію формування сортименту столового винограду в Україні. Показана величезна роль, саме інтродукції на ранніх етапах формування сортименту винограду Півдня України. Узагальнюючи науковий та виробничий досвід, здобувач доводить перспективність та доцільність робіт з інтродукції винограду, поряд із селекцією.

У другому розділі викладаються методика, об'єкти та умови проведення досліджень. Робота проводилась за методиками, загальноприйнятими у виноградарстві. У відповідності до методики досліджень вивчалось: характер успадкування господарсько - цінних ознак; параметри росту та розвитку рослин досліджуваних сортів; продуктивність нових сортів, якість врожаю, та увологічні показники; стійкість досліджуваних сортів до основних хвороб; адаптованість вивчених сортів до умов Північного Причорномор'я, економічна ефективність вирощування досліджуваних сортів.

Обрані методики які наведено в роботі, забезпечують виконання запланованих аналізів, обліків та спостережень. Обліки, аналізи, вимірювання та спостереження дозволяють вирішити усі завдання досліджень.

Результативна частина включає два розділи (3-й та 4-й).

У третьому розділі – результати проведених досліджень розглядаються питання, які стосуються закономірності успадкування гібридів складного синтетичного походження комбінації “Ритон” х “Мускат одеський”; агробіологічної характеристики дослідних технічних сортів та форм; технологічного аналізу технічних форм і контрольних сортів; вихіду щеп з круговим калюсом перспективних форм щеплених на основні підщепи поширені в Україні та якісна характеристика саджанців; генетичних основ успадкування стійкості винограду проти патогенів та залучення до селекційного процесу джерел резистентності, також складено ампелографічний опис досліджуваних сортів.

Експериментальний матеріал оброблено статистичними методами, результати розрахунків наведено в роботі разом із даними у розділі 4. Економічні розрахунки свідчать про високу економічну віддачу від вищезазначених сортів.

Текст роботи логічний та послідовний, висновки відповідають результатам досліджень.

Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

Список літературних джерел оформлено в порядку цитування.

Поряд з позитивними моментами, слід вказати на деякі недоліки, висловити ряд питань і зауважень:

1. У роботі відсутні документи про передання на державне патентування та внесення до Державного реєстру сортів “Ярило” та “Одеський жемчуг”

2. Роки проведення досліджень – 2009-2015, метеорологічні дані – 2012-2014.

3. В методиці досліджень (С. 53) варто зупинитися на етапах, реалізованих у роботі.

4. Експериментальні дані у розділі 3,1 варто було б обробити методом Хі-квадрат.

5. На С. 36 розділ 1.2.2 невдалий вираз "ооміцетів" замість "грибів".
6. На С. 37 розділ 1.2.5 невдалий вираз. Філоксера не просто шкодить, а визначає можливість культури винограду.
7. Що означає поняття "щеплення генів"?
8. С. 59 – яким є метод розташування варіантів у селекційному розсаднику?
9. На діаграмах 3.1.1. - 3.1.7. не вказано за які роки наведені дані
10. Як проводилося розподілення на групи за кольором ягоди (С. 62) – генетичною, увологічною класифікацією чи просто візуально.
11. С. 62 – як пояснюєте наявність рожевих сіянців у потомстві білоягідних сортів?
12. С. 93 рис 3.2.10 що означає "попередня оцінка"?
13. С.93 - чим пояснюється високий вихід сусла для сортів Каберне та Аліготе?
14. Чим пояснюється низький рівень цукрів у сорту Каберне Совіньон?
15. Табл.3.3.2, чим пояснюється низький рівень фенольний речовин у червоних сортів, зокрема у контрольного сорту Каберне Совіньон?
16. Чи робили аналізи із визначення екстракту досліджуваних сортів?
17. Чи простежується вплив походження сорту на вихід щеп, та на спорідненість між підщепою та прищепою?
18. У додатку Г слід було надати розшифрування абрєвіатури у колонках 12-13;

Висловлені зауваження не впливають на загальну оцінку роботи. Публікації автора є цілком достатніми. Структура дисертації у цілому чітка і логічна, її об'єм відповідають стандартам кандидатських дисертацій. З наукової точки зору велику цінність являє собою той фактичний матеріал, який було зібрано у ході виконання досліджень.

На підставі вивчення тексту дисертації та автореферату, який ідентично відображає зміст дисертації, можна зробити висновок, що представлена до захисту дисертаційна робота **Салій Олени Василівни** на тему «Агробіологічна

характеристика і технологічна оцінка форм винограду сучасної селекції ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова», відповідає усім чинним вимогам МОН України, зокрема, «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», відповідно Постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її автор, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.08 – виноградарство.

Офіційний опонент:

кандидат сільськогосподарських наук,

доцент технології вина та сенсорного аналізу

Одеської національної академії харчових технологій,

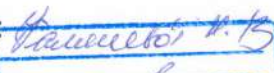

доцент

 Каменева Н.В.

Підпис Каменєвої Н.В. засвідчує:

вчений секретар

ЗАСВІДЧУЮ

Палвашова Г.І.